

Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Hazırlanmış Destek Programının Değerlendirilmesi

Musa POLAT¹ İsa POLAT²

Gönderim Tarihi: 05.12.2020

Kabul Tarihi: 16.02.2021

Yayın Tarihi: 19.04.2021

Öz: Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilere uygulanan destek programının değerlendirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim görmekte olan destek programında genel yetenek alanında eğitim veren 7 öğretmen ile 10 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma deseni ile gerçekleştirilen bu çalışmada doküman analizi ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, alan yazında program değerlendirmeye ilişkin ölçütler temel alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Destek Programı Değerlendirme Öğretmen Anket Formu" ve "Destek Programı Değerlendirme Öğrenci Görüşme Formu" aracılığı ile toplanmıştır. Destek programı, programın temel öğeleri olan kazanım, tema, öğrenme-öğretim durumları, ölçme ve değerlendirme ölçütü alınarak analize tabi tutulmuştur. Görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analizle irdelenerek değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları ele alındığında Bilim ve Sanat Merkezi için hazırlanan destek programının kazanım boyutunda kazanım düzenleme ilkelerine uygun olarak hazırlandığı sonucu çıkmıştır. Ancak destek programının tema ve öğrenme-öğretim durumları boyutlarında öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Programın ölçme ve değerlendirme boyutunun ise öğretmenler açısından yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ancak öğrenciler açısından programın ölçme-değerlendirme boyutunun, ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, özel yetenekli öğrencilerin tanınan becerilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeleri için hazırlanan destek programına etkin bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, Özel yetenek, Destek programı, Program değerlendirme

Evaluation of Support Program for Gifted Students

Abstract: The aim of this study is to evaluate the support program applied to gifted students. The study group of the research consists of 7 teachers and 10 students who teach in the field of general ability in the support program studying at the Adıyaman Science and Art Center. In this study carried out with a qualitative research design, document analysis and interview technique were used. The data of the study were collected through the "Support Program Evaluation Teacher Questionnaire" and "Support Program Evaluation Student Interview Form" prepared by the researcher based on the criteria for program evaluation in the literature. The support program was analyzed by taking the basic elements of the program such as the acquisition, theme, teaching-learning process, measurement and evaluation criteria. The data obtained through the interview form were evaluated by analyzing descriptive analysis. Considering the results of the research, it was concluded that the support program prepared for the Science and Art Center was prepared in accordance with the acquisition regulation principles in the acquisition dimension. However, it has emerged that the support program should be revised in terms of theme and learning-teaching situations according to the needs of students and teachers. The measurement and evaluation dimension of the program has to be revised from the perspective of teachers, but it has been found out that the measurement and evaluation dimension of the program complies with the principles of measurement and evaluation. With this research, it is thought that gifted students will gain an effective perspective to the support program prepared to realize the identified skills at the highest level.

Keywords: Science and Art Center, Special ability, Support program, Program evaluation.

GİRİŞ

Toplumlara yön veren ve dünyada belirli alanlarda iz bırakmış olan çeşitli yeteneklerle donatılmış üstün yetenekli bireylerin eğitimi ülkeler için bir ihtiyaç haline gelmiştir (Çelik, 2017; Yeşilova, 1997). Bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler özellikle iletişim teknolojilerinde hızlı bir değişime neden olmuştur. Ülkeler arasındaki sınırlar kalkmış, dünya küçük bir köy haline gelmiştir. Yaşanan bu değişimin getirmiş olduğu bilgi, hızla artarak yayılmıştır. Bilginin ve bilgi toplumu olmanın değeri her geçen gün artmıştır. Gelişmiş ülkeler, toplumlarını bilgi çağının gereklerine göre

¹ Gazi Üniversitesi, Türkiye, msplt16@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8664-2511

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, isa.polat@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5686-5631

yetiştirme ve dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer alma amacı içine girmişlerdir. Bir ülkenin müreffeh dünya ülkeleri içinde yerlerini alma amacına ulaşabilmek için yaratıcı ve liderlik ile ilgili alanlarda yaşlılarına göre daha yüksek performans sergileyen çeşitli becerilerle donatılmış, üst düzey düşünme becerilerine sahip özel yetenekli bireylerin eğitilmesine önem vermişlerdir ve bu öğrencilerin eğitilmesini gerekli görmüşlerdir (Aydın, 2016; Çayır, 2016).

Özel Yetenekli Birey

Özel yeteneklilik, karmaşık bir kavram olmasından dolayı tüm dünyada üzerinde uzlaşılan ortak bir tanımı bulunmamaktadır (Yıldız, 2018). Ancak Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) Yönergesinde özel yetenekli birey, yaşlılarına göre hızlı öğrenme becerisine sahip olan, yaratıcılık, sanat, liderlik gibi beceriler açısından önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmekten hoşlanan ve yüksek düzeyde performans gösterebilen bireyler olarak tanımlanmıştır (MEB, 2019). Birçok ülkede özel yetenekli bireylerin sayısı toplam nüfusun yüzde ikisine karşılık geldiği ve ülkemizde de özel yetenekli bireylerin toplam nüfus içerisindeki oranının yaklaşık yüzde ikilik bir dilime tekabül ettiği tahmin edilmektedir (Davaslıgil, 1991). Bu orana bakıldığında sahip oldukları potansiyeller göz önünde tutulursa gelişimsel ve bilişsel olarak yaşlılarından farklı olan (Karakuş, 2010) özel yetenekli bireylere verilecek eğitim de büyük bir önem taşımaktadır (Şahin ve Kargın, 2013). Özel yetenekli bireylerin sahip olduğu yeteneklerin bilimsel ölçme/değerlendirme anlayışları göz önüne alınarak tanınması ve tanınmış olan yeteneklerini ortaya koyabilecekleri eğitim ortamlarının sağlanması bilgi çağında ülkeler için büyük bir önem taşımaktadır (Kaynar, 2018). Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ise Osmanlı Devleti'nin etkili eğitim kurumlarından bir olan Enderun Mektepleri ile başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması ile eğitimde yaşanan devrim niteliğindeki değişimler sonucunda Köy Enstitüleri kurulmuş ve bu kurumlarda yaşlılarına göre üstün performans gösteren bireyler özel olarak seçilerek eğitilmiştir (Akay, 2018). İlerleyen yıllarda özel yetenekli bireylere eğitim veren Köy Enstitüleri'nin yerini Anadolu, Fen, Sosyal Bilimler, Spor ve Güzel Sanatlar Liseleri almıştır. Ancak bu girişimler özel yetenekli bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır. 1993 yılına gelindiğinde Enderun'dan Köy Enstitüleri'ne kadar dayanan eğitim tecrübesi sonucunda özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt illerinde Bilim-Sanat Merkezleri kurulmuştur (Gökdere ve Çepni, 2004). Her geçen gün sayıları artan BİLSEM kurumları, Türkiye'de 2019 yılı itibariyle 81 ilde 145 merkezde hizmet vermektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) Yönergesine göre BİLSEM'ler okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim kurumlarına devam eden özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde örgün eğitim kurumlarından arta kalan saatlerinde bireysel yeteneklerini fark etmelerini, bu yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmelerini sağlamak amacıyla MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak açılan bağımsız özel eğitim kurumları olarak tanımlanmıştır (MEB, 2019). Bu bireylere BİLSEM'lerde verilecek eğitimin niteliği ise büyük ölçüde uygulanan programlara bağlıdır. Ancak örgün ve yaygın eğitim kurumlarında önceden hazırlanmış olan standart programların özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamadığı bilinmektedir (Korkut, 2017). Bu nedenle bu kişiler için verilecek eğitimin örgün eğitim kurumlarında verilen öğretim programlarından farklı olması gerekmektedir (Öpengin, 2018). Bilimsel testlerle becerileri tanınmış özel yetenekli bireyleri çağın gereklerine uygun bir şekilde yetiştirmenin en etkili yolunun onlara verilecek farklılaştırılmış/zenginleştirilmiş eğitim programlarından geçtiği bilinmektedir (Güney, 2018).

Bilsem Eğitim Programı

BİLSEM’lerde öğretmenlerin rehberliğinde, öğrenci merkezli, etkin problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi ilerleyen yaşlarda ihtiyaç duyacakları üst düzey bilişsel, sosyal ve kişisel düşünme becerileri kazanacak şekilde ilgi yetenek ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş bir program uygulanır. Disiplinler arası yaklaşımların dikkate alınarak bir disiplinde derinlemesine ve ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandıran bu programlar hazırlanırken programın her aşamasında değerler eğitime yer verilir. Ayrıca tüm etkinliklerin temelinde ise proje üretme ve geliştirme çalışmaları mevcuttur. Örgün eğitim kurumlarında 4+4+4 eğitim sistemi uygulanırken BİLSEM’lerde bu süreç beş dönemde tamamlanmaktadır. Bu dönemler sırasıyla, uyum, destek, bireysel yeteneklerini fark ettirme, özel yeteneklerini geliştirme ve proje üretimi dönemleridir. BİLSEM’de eğitim almaya hak kazanmış öğrenciler 2. sınıftan itibaren başlayarak lise döneminin sonuna kadar BİLSEM eğitimlerinden yararlanmaktadır. Bu eğitimin ilk aşaması Uyum Dönemi ile başlamaktadır. Uyum dönemi, genel zihinsel, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanında becerilere sahip olduğu tanıyan öğrencilerin BİLSEM’e uyumunu sağlamak amacıyla kurumu, programları, öğretmen ve diğer öğrencileri tanımaları için gerçekleştirilen iki haftalık bir programdır. Uyum programı boyunca öğretmenler tarafından yapılan gözlemler ve değerlendirmeler sonucunda bu programı başarıyla tamamlayan öğrenciler, eğitim programının ikinci aşaması olan Destek Dönemine geçerler (MEB, 2019).

Destek Dönemi Programı

Destek dönemi, uyum programını tamamlayan sadece genel zihinsel yetenek alanında tanıyan öğrencilerin geliştirilmesi gereken temel bilimsel süreç becerilerini tüm alan/disiplinlerle ilişkilendirerek verildiği programdır. Bu programda iletişim, işbirliği, grupla çalışma, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme, bilimsel araştırma, girişimcilik, eleştirel, yaratıcı düşünme, etkili karar verme, teknolojik okuryazarlığı, sosyal sorumluluk, kaynakları etkin kullanma gibi temel bilimsel beceriler derslerle ilişkilendirilerek kazandırılmaya çalışılır. Destek dönemi, Destek-1 ve Destek 2 olarak toplam iki yıl sürmektedir. Destek programında haftalık okutulacak ders saati aralığı ise 4-12 saat arasında değişmektedir. Destek döneminde uyum dönemindeki gözlemler ve değerlendirmeler ışığında oluşturulacak gruplardaki öğrenci sayısı ise 7-15 öğrenci arasında değişmektedir. BİLSEM’lerde genel zihinsel yetenek alanına göre tanıyan öğrenciler Destek-1 döneminde alabileceği ders alanları ise öncelikli olarak Sınıf Öğretmenliği, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Yabancı dil, olmak üzere toplam üç ders alanı olarak belirlenmiştir. Destek-1 döneminde eğer kurum ihtiyaç duyması halinde Fen ve Teknoloji, İlköğretim Matematik, Sosyal Bilgiler, Rehberlik, Sosyal Bilgiler, Teknoloji Tasarım, Türkçe derslerinde de öğrencilerin ders alabileceği belirtilmiştir (MEB, 2019). Alan yazın incelendiğinde herhangi bir dersin programının değerlendirilmesi ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmaların Fen (Başar, 2016; Evirgen, 2013; Soğuk, 2017), İngilizce (Çankaya, 2015; Er, 2006; Kozikoğlu, 2014), Rehberlik (Demirel, 2010), Türkçe (Epçaçan ve Erzen, 2008; Şahin, 2007; Yangın, 2005), Teknoloji Tasarım (Kocabatmaz, 2011), Matematik (Pektaş, 2012) dersi öğretim programlarının ele alınarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Ancak, yapılan incelemeler sonucunda özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan herhangi bir öğretim programını değerlendiren (Aksoy, 2016; Ateş, 2014; Genç, 2013; Güney, 2018) çok az çalışmaya rastlanmıştır. Aksoy (2016), özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik bilgisayar dersi destek eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi adlı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda çalışmada öncelikli olarak "bilgisayar alanı" ihtiyaçları belirlenerek bu ihtiyacı karşılamaya yönelik öğretim tasarımı yapılması amaçlanmıştır. Araştırma sürecinde verilere dayanarak öğretim tasarımı güncellenmiş ve gözlemler yapılarak nasıl bir bilgisayar eğitimi olması

gerektiği konusunda fikirler üretilmiştir. Veriler 5 öğrenciden elde edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda ADDIE öğretim tasarımı modeli kullanılmıştır. Uygulama 10 hafta olmak üzere toplam 20 ders saati sürmüştür. Araştırma sonucunda, öğrencilerin bilgisayar alanında aldığı eğitimin, ihtiyaç ve beklentilerini karşılayamadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca destek eğitim programında yer alan etkinliklerin, bilgisayar alanı ihtiyaçlarını karşıladığı tespit edilmiştir. Ateş (2014) ise, özel yetenekli 6.sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının etkililiğini değerlendirmiştir. Bu amaç kapsamında araştırmacı mobil eğitim ile ilgili gerçekleştirilen araştırmaları incelemiş, bu araştırmalara göre bir mobil öğrenme uygulaması gerçekleştirmiştir. Uygulama sonucunda öğrencilerden genel anlamda olumlu geri bildirimler olmuştur. Öğrencilerin yarısından fazlası öğretim yönetim sistemi Moodle'ı erişim ve kayıt açısından sorunsuz olduğunu belirtmiştir. Güney (2018) yapmış olduğu araştırmada özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen farklılaştırılmış bilimsel araştırma yöntemleri programını değerlendirmiştir. 26 hafta süren araştırma sonucunda katılımcılara göre, değerlendirilen programın dayandığı felsefeye uygun bir yapıda olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Programın öğrenci akademik gelişimi için olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı da tespit edilmiştir. Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015) yaptıkları araştırmada ise özel yetenekli öğrencilere uygulanan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi amaçlamıştır. Ancak alan yazında Bilim ve Sanat Merkezleri'nde verilen destek programının değerlendirilmesine ilişkin herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Olgu bilim deseninin kullanıldığı araştırmaya 12 ilde Bilim ve Sanat Merkez'inde görev yapan 251 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda destek programının etkinliklere ilişkin zaman darlığı ve araç gereç sıkıntısı gibi hala bir takım eksiklikler içerdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Yukarıda sıralan araştırmalar incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler için oluşturulan eğitim programları hakkında detaylı bir araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir. Özellikle Destek Programını ele alan çalışmaların azlığı göze çarpmaktadır. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın, özel yetenekli öğrencilere uygulanmakta olan Destek Programının değerlendirilerek programın geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü bir eğitim kurumunun amaçları doğrultusunda düzenlenmiş planlı eğitim faaliyetlerinin tümü olarak tanımlanan (Ertürk, 2013) eğitim programını daha etkili hale getirecek doğru kararların alınabilmesi, bu kararların dayanaklarının bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve program uygulamalarının değerlendirilmesine bağlıdır. Ölçme sonucunu bir ölçüt ile karşılaştırma ve bu yolla ölçme sonuçları belirlenmiş olan özellikler hakkında bir yargıya varma işlemi olan değerlendirme program geliştirme sürecini tamamlar. Program değerlendirme gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1998). Ertürk, program değerlendirmeyi, "programın istenik davranışı meydana getirme bakımından iş görürlük derecesinin belirlenmesi" şeklinde tanımlamıştır (Ertürk, 2013).

Bu araştırmada ise ele alınan Destek Programı, programın öğelerine yönelik değerlendirme şeklinde ele alınacaktır. Özel yetenekli öğrenciler için oluşturulacak farklılaştırılmış/zenginleştirilmiş eğitim programlarında kazanımların neler olduğu, içeriğin yani temanın hangi konuları kapsadığı, öğrenme öğretim durumlarının nasıl düzenlendiği ve programın ürünü olan davranışların nasıl değerlendirildiğinin programın geliştirilmesi ve iyileştirilmesi açısından dikkate alınması gerekmektedir. Bu kapsamda kazanımların, içeriğin, öğrenme-öğretim durumları, ölçme ve değerlendirme boyutları ele alınarak değerlendirilecektir. Böylelikle özel yetenekli öğrencilerin tanımlanan becerilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeleri için hazırlanan destek programına etkin bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. BİLSEM'lerdeki Destek Programı,

- Kazanımları boyutunun, kazanım düzenleme ilkelerine uygunluğu nasıldır?
- Tema boyutunun, içerik düzenleme ilkelerine uygunluğu nasıldır?
- Öğrenme-öğretim durumları boyutunun, eğitim durumları hazırlama ilkelerine uygunluğu nasıldır?
- Ölçme-değerlendirme boyutunun, ölçme-değerlendirme ilkelerine uygunluğu nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırmada Adıyaman Bilim ve Sanat Merkezi'nde Destek Programında eğitim veren öğretmenlerin ve destek eğitimi alan öğrencilerin Destek Programına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Doküman incelemesinin kullanıldığı bu araştırmada nitel yöntemin tercih edilmesi, araştırma konusu olan öğrenci ve öğretmenlerin algılarını, görüş ve deneyimlerini mümkün olduğu ölçüde ayrıntılı ve derinlemesine bilgi elde etmek için tercih edilmiştir. Olgu bilim deseni ise, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklandığı için seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgu bilim araştırmalarında verilerin toplanacağı hedef kitle, araştırma konusu olan olguyu yaşayıp bu yaşantısını dışı vurarak yansıtabilecek bireylerdir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Adıyaman ili merkez ilçesindeki Adıyaman Bilim ve Sanat Merkezi'nde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında görev yapmakta olan 7 öğretmen ile bu kurumda eğitim görmekte olan 10 özel yetenekli öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin istatistiki veriler Tablo 1 'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin istatistiki veriler

Cinsiyet	n	%
Kadın Öğretmen	2	28.6
Erkek Öğretmen	5	71.4
Toplam	7	100.0
Kız Öğrenci	5	50.0
Erkek Öğrenci	5	50.0
Toplam	10	100.0
Branş		
Matematik	1	14.3
Türkçe	1	14.3
Fen Bilgisi	1	14.3
İngilizce	2	28.5
Sosyal Bilgiler	1	14.3
Bilişim ve Teknoloji	1	14.3
Toplam	7	100.0
Hizmet Süresi		
1-3 yıl	4	57.1
4-7 yıl	3	42.9
Toplam	7	100.0

Eğitim Düzeyi		
Lisans	3	42.8
Yüksek lisans	2	28.6
Doktora	2	28.6
Toplam	7	100.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %28.6'sı (n=2) kadın öğretmenlerden, %71.4'ü ise erkek öğretmenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %50'si (n=5) kız iken %50'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %14.3'ü (n=1) matematik, Türkçe, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve bilişim teknolojileri branşındaki öğretmenlerden, %28.5'i (n=2) ise İngilizce öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %57.1'i (n=4) 1-3 yıl arasında hizmet süresi varken, %42.9'unun (n=3) ise 4-7 yıl arası hizmet süresi vardır. Öğretmenlerin %42.8'i (n=3) lisans mezunu iken, %28.6'sı (n=2) ise yüksek lisans ve doktora eğitim düzeyine sahiptir.

Veri Toplama Süreci ve Araçları

Destek programına ilişkin öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılan bu araştırmanın nitel verileri, araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış "Destek Programı Değerlendirme Öğrenci Görüşme Formu" ve "Destek Programı Değerlendirme Öğretmen Anket Formu" ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme soruları Erden, (1995), Ertürk (1998) ve Varış (1996) tarafından belirlenen program değerlendirmeye ilişkin ölçütler temel alınarak hazırlanmıştır. Öğretmen Anket Formu ise Erden (1995) tarafından belirlenen program değerlendirmeye ilişkin ölçütler temel alınarak hazırlanmıştır. Görüşme formları üç uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman kişilerden gelen öneriler doğrultusunda görüşme formları yeniden düzenlenmiştir. Öğrenci görüşme formunda toplam 16 soru bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından programa ilişkin ölçütler temel alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular ve öğretmen anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Öncelikle araştırma için kurum amirine yapılacak araştırma ile ilgili ön görüşme yapılarak araştırmanın amacı ile ilgili gerekli bilgiler verilmiş ve konu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Gerekli izinler alındıktan sonra araştırmaya katılacak öğretmen ve öğrenciler seçilmiştir. Öğretmen ve öğrencilere görüşme ve anket hakkında bilgiler vermek için farklı gün ve saatlere randevu verilmiştir. Belirtilen gün ve saatlerde araştırmacı ve katılımcılar öğretmen odasında hazır bulunmuşlardır. Araştırmacı tarafından katılımcılara görüşme ve anket formu uygulanmadan önce araştırmanın amacı, süreci, eğitim programları, programın öğeleri, öğrenme ilkeleri ve görüşme ve anket formları hakkında gerekli açıklamalar yapılmış ve katılımcılardan gelen sorular yanıtlanmıştır. Araştırmacı, görüşme ve anket formları ve konu hakkında gerekli bilgileri öğretmenlere 4 Nisan 2019 tarihinde, öğrencilere ise 5 Nisan 2019 tarihinde önceden belirlenen saatlerde açıklamıştır.

Görüşme ve anket formu ile ilgili katılımcılardan gelebilecek sorulara gerekli cevaplar verilerek ve gerekli açıklamalar yapılarak görüşme ve anket formundan kaynaklanacak yanlış anlaşılmanın da önüne geçilmesi sağlanmıştır. Katılımcıların görüşme ve anket formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplar ortalama olarak bir saat süreceği belirtilmiştir. Katılımcılardan gelen veriler toplanarak ve tasnif edilmiştir. Daha sonra verilerin analiz edilmesi yoluna gidilmiştir.

Görüşme ve anket formunda yer alan sorular alanında uzman üç alan uzmanına sunulmuş uzman görüşü alınmıştır. Elde edilen görüşler sonucunda görüşme formunda yer alan bazı sorular çıkarılmış, bazı sorularda ise ifade değişiklikleri yapılmıştır. Bu şekilde görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen tüm veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Çünkü betimsel analiz yaklaşımı, bir araştırmada bilimsel veri toplama teknikleri ile toplanmış olan verilerin önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanmasını sağlayan bir veri analiz çeşididir. Bu yöntemde araştırmacı topladığı verileri açık bir şekilde göz önüne sermek için doğrudan alıntılara başvurur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). BİLSEM’lerde uygulanmakta olan destek programı araştırmacı tarafından programın temel öğeleri olan kazanımlar, içerik yani tema, öğrenme-öğretim durumları, ölçme ve değerlendirme öğeleri ölçüt alınarak hazırlanmış 5’li likert anket formundan elde edilecek verilerle analiz edilmiştir. Ayrıca öğrenciler için hazırlanmış öğrenci görüşme formu ile elde edilecek veriler de analiz edilmiştir. Program değerlendirmesi için öncelikle araştırmanın temel verilerinin toplandığı dokümanlara (Destek Etkinlik Kitapçıkları ve Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi) ulaşılmıştır. Daha sonra dokümanların orijinalliği kontrol edilmiştir. Ardından elde edilen dokümanlardaki verilerin analiz edilmesi ve bu verileri kullanarak yorum yapma aşamaları takip edilmiştir. Çünkü betimsel analizde amaç elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla bu araştırmada elde edilen veriler sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016) betimsel analizi ayrıca “betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma”, “çerçeveye göre verilerin işlenmesi”, “bulguların tanımlanması” ve “bulguların yorumlanması” şeklinde dört bölüme ayırmıştır. Betimsel analizde ise öncelikle analiz için araştırmanın alt problemlerinde belirlenen bir çerçeve oluşturulmuştur. Öğrenci görüşme formlarından elde edilen verilerin betimsel analizi için veriler işlenmiştir. Bu veriler ışığında elde edilen bulgular tanımlama ve yorumlama aşamalarına tabi tutulmuştur. Elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla veriler alanında uzman iki kişi tarafından da analiz edilmiştir. Bu kapsamda araştırmacıdan bağımsız bir şekilde uzmanlar tarafından yapılan betimsel analizlerde öğrencilerin görüşme sorularına vermiş olduğu cevaplara ilişkin uzmanların ve araştırmacıların yapmış olduğu analizler karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda öğrenci verilerinden araştırmacıların ve uzmanların “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” içinde olduğu ifadeler üzerinde ortak bir noktaya ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğrenciler tarafından verilen kazanımlara ve ölçme değerlendirmeye ilişkin sorulara verdiği bazı ifadelerin soruyu cevaplamakta yetersiz (evet, hayır, soru ile ilgisiz veya kısa cevaplar) olduğu hakkında “görüş birliğine” varılmış ve araştırma için bu verilerin değerlendirme dışında tutulmasına karar verilmiştir. Görüşme formunda yer alan tüm boyutlara ilişkin öğrencilerin vermiş olduğu ifadelerin araştırmacılar ve uzmanlar tarafından genel anlamda benzer şekilde anlaşıldığı ve bu noktada “görüş ayrılığı” içinde olmadıkları belirlenmiştir. Daha sonra görüşme süreçlerine kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak veriler sıralanmıştır. Betimsel analizde görüşülen bireyleri görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer vermeye çalışılmıştır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Bu araştırmada da elde edilen cevaplardan doğrudan alıntılara başvurularak bulguların yorumları yapılmıştır.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliği

Araştırmada uzman incelemesi, katılımcı teyidi ve öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmelerin süreleri uzun tutularak da uzun süreli etkileşim yoluyla iç geçerlik (inandırıcılığı) sağlanmaya çalışılmıştır. Bunların yanı sıra görüşme yapılan öğrencilerden doğrudan alıntılar yapılarak da

araştırmanın inandırıcılığı yükseltilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabirliğini) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı bir biçimde aktarılmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlığını) artırmak için bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Ayrıca, başka araştırmacıların talep etmesi ya da gelecekte başka bir araştırmada karşılaştırmalar yapmak amacı ile araştırmanın ham verileri saklanarak da dış güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada belirlenen alt problemlere ilişkin toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgular, tablolar ve açıklamalar ele alınmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde BİLSEM Destek programının değerlendirmesini yapmak amacıyla araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan ölçeklerden elde edilen verilere dayalı bulgular ve öğrencilerle yapılan görüşmelere ilişkin bulgular tablolar halinde verilmiştir. Bulgulara ilişkin sonuçlar ise açıklanarak verilmiştir.

Tablo 2. Destek programının kazanım boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri

Destek programının kazanım boyutu	Katılma Derecesi	Öğretmen	
		f	%
Kazanımlar, toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	1	14.3
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam		7
Kazanımlar, öğrenci ihtiyaçlarına uygundur	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	1	14.3
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	3	42.8
	Kesinlikle katılıyorum	1	14.3
	Toplam		7
Kazanımlar, ders içeriklerinin özelliklerine uygundur	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	1	14.3
	Katılıyorum	6	85.7
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam		7
Kazanımlar, birbirleriyle tutarlıdır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	3	42.8
	Katılıyorum	3	42.8
	Kesinlikle katılıyorum	1	14.4
	Toplam		7

Kazanım ifadeleri yeterince açıktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	1	14.3
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	2	28.6
	Toplam	7	100.0
Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	5	71.4
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0

Tablo 2 incelendiğinde destek programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan kazanımların toplumun (%57.1), öğrencilerin (% 42.8), ders içeriğinin (%85.7) beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğu ifadesine “katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek programındaki kazanımların birbiriyle tutarlı (%42.8), yeterince açık (%57.1) ve kazanımların gerçekleştirilecek nitelikte olduğu ifadesine ise (%71.4) “katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ancak öğretmenlerden 1’i kazanımların toplumun (% 14.3) ve öğrencilerin (% 14.3) beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğuna ilişkin ifadeye “katılmıyorum” görüşünü verirken iki öğretmen (% 28.6) bu ifadelerle “kararsızım” görüşünü bildirmişlerdir. Öğretmenler, destek programı kazanımlarına ilişkin altı ifadede dördünde %50 ve üstü oranda “katılıyorum” görüşü belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, destek programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan kazanımların toplumun, öğrencilerin, ders içeriğinin beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu, kazanımların birbiriyle tutarlı, yeterince açık ve kazanımların gerçekleştirilecek nitelikte olduğunu kabul ettikleri söylenebilir.

Araştırmada elde edilen öğrenci ifadelerine ilişkin veriler de yukarıda belirtilen bulguları destekler niteliktedir. Elde edilen öğrenci görüşlerine göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu genel anlamda destek eğitimindeki derslerin sevmedikleri yönlerinin bulunmadığını, derslere zevkle geldiklerini ve tüm dersleri sevdiklerini, destek eğitimindeki derslerin kendilerine olumlu beceriler kazandırdığını, derslerde öğrenmekte zorlandıkları herhangi bir konu olmadığını belirtmişlerdir. Bu da hazırlanan destek programı kazanımlarının öğrenci seviyesine göre hazırlandığını göstermektedir.

Ö3.2 kodlu öğrenci destek eğitiminde görmüş olduğu derslerde sevip sevmediği yönleri şu şekilde belirtmiştir, “*Derslerin sevdiğim yönleri bana birçok bilgi vermesi, dersler esnasında özgür olmam ve rahat hareket edebilmemdir. Sevmediğim ders hiç yok.*” şeklinde cevap vererek destek programında kendisini özgür ve rahat hissetmesinin destek programındaki dersleri sevmesinde önemli bir yeri olduğuna dikkat çekmiştir. **Ö1.3.** kodlu öğrenci ise “*Derslerde benim merak ve ilgi duyduğum konular var. O yüzden çok eğleniyorum. Dersleri bu yüzden çok seviyorum*” şeklinde cevap vererek destek programlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde hazırlandığına dikkat çekmiştir. **Ö2.4** kodlu öğrenci ise “*Derslerde bilim yapıyoruz. Deneyler yapıyoruz. O yüzden çok seviyorum. Sevmediğim ders hiç yok.*” şeklinde cevap vererek destek programının kendi ilgisine yönelik hazırlandığına dikkat çekmiştir.

Destek eğitimindeki derslerin kendilerine neler kazandırdığı sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu kendilerine olumlu beceriler kazandırdığını belirtmişlerdir.

Ö4.3 kodlu öğrenci, destek programında verilen eğitimin kendisine neler kazandırdığı konusuna “bana yaratıcı olmayı, özgüven, sanat gibi beceriler kazandırıyor” şeklinde cevap verirken, Ö6.3 kodlu öğrenci ise “bana ilerleyen yaşlarda lazım olan bilgileri kazandırıyor” şeklinde cevap vermiştir. Ö10.4 kodlu öğrenci ise “Yardımlaşma, paylaşma arkadaşlarımla iyi geçinme ve öğrendiklerimi uygulama” şeklinde cevap vermiştir.

Öğrencilere destek programındaki derslerde öğrenmekte zorlandıkları bilgi ve beceriler olup olmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı derslerde öğrenmekte zorlandıkları herhangi bir konu olmadığını belirtmişlerdir. Bu da hazırlanan destek programı kazanımlarının öğrenci seviyesine göre hazırlandığını göstermektedir.

Ö8.4 kodlu öğrenci, “aslında yok çünkü arkadaşlarımla yapınca grup olarak, iş birliği yapınca zorlandığım bir şey olmuyor” şeklinde cevap vererek işbirliği ve takım çalışması ile çalışmanın öğrenmeyi kolaylaştırdığına dikkat çekmiştir. Ö4.3 kodlu öğrenci ise “zorlandığım yok. Yani genelde benim yapabildiğim kolay ve eğlenceli şeyler olduğu için yok.” şeklinde cevap vererek programda yer alan kazanımların öğrenci seviyesine uygun olarak seçildiğine vurgu yapmıştır.

Öğrencilere destek programındaki derslerde neleri öğrenmek isteyip istemedikleri sorusuna ise öğrencilerin büyük çoğunluğu bilim ve deney (Ö1.2, Ö10.4), robotik (Ö5.3, Ö4.3, Ö7.4), uzay (Ö3.2, Ö2.2) ile ilgili dersleri öğrenmek istediklerini, derslerde yazı yazma ve hikâye okuma etkinliklerine yer verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö5.3 kodlu öğrenci, “Kendi robotumuzu nasıl yapacağımızı öğrenmek isterim.” derken, Ö3.2 kodlu öğrenci, “en çok uzay ile ilgili şeyler.” diye cevap vermiştir. Ö9.4 kodlu öğrenci ise “bilimsel deneyler yapmayı çok isterim” şeklinde cevap vermiştir.

Tüm bulgular hazırlanan destek programı kazanımlarının kazanım düzenleme ilkelerine uygun olarak hazırlandığını gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. Destek programının içerik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri

Destek programının içerik boyutu	Katılma Derecesi	Öğretmen	
		f	%
İçerik (konu) kazanımlarla tutarlıdır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	1	14.3
	Toplam	7	100.0
İçerikte (konu) yer alan bilgiler, öğrenciler için önemlidir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	3	42.8
	Kesinlikle katılıyorum	2	28.6
	Toplam	7	100.0
İçerik (konu) öğrenciler için anlamlıdır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	2	28.6
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	1	14.3
	Toplam	7	100.0

İçerikte (konu) yer alan bilgilerin sunulduğu öğrenme ilkelerine uygundur	Kesinlikle katılmıyorum	1	14.4
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	3	42.8
	Katılıyorum	3	42.8
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0

Tablo 3 incelendiğinde destek programının içeriğine ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan içeriğin kazanımlarla tutarlı (%57.1), öğrenciler için önemli (% 42.8) ve anlamlı (%57.1) olduğuna ilişkin ifadeye “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek programın içeriğinde yer alan konuların öğrenme ilkelerine göre uygun olduğuna (%42.8) ilişkin ifadeye ise “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir. Ancak içeriğin kazanımlarla tutarlı (%28.6), öğrenciler için önemli (% 28.6) ve anlamlı (%28.6) olduğuna ilişkin ifadeye “kararsızım” görüşünü bildirmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, destek programının içeriğine ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan içeriğin kazanımlarla tutarlı, öğrenciler için önemli, anlamlı, içeriğin öğrenme ilkelerine göre uygun olduğunu kabul ettikleri söylenebilir.

Araştırmada elde edilen öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular, yukarıda elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Öğrenci ifadelerine göre, destek eğitim derslerinin konuları öğrencilerin birçoğunun ilgisini çektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu da destek programındaki içeriğin çoğu öğrencinin ilgisine göre hazırlandığını göstermektedir. Ancak öğrencilerin bir kısmının ise hikâye ve yazma etkinliklerinin programdan çıkarılmasını istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu etkinliklerin yerine öğrencilerin çoğunluğu bilimsel deney, robot ve uzay etkinliklerine programda daha fazla yer verilmesini istedikleri sonucu çıkmıştır.

Ö1.2 kodlu öğrenci “konuların hepsi ilgimi çekiyor. Derse gelmeden acaba bugün ne öğreneceğim diye merak ediyorum hep.” şeklinde cevap vererek, destek eğitim derslerinin konularının ilgileri çektiğini belirtmiştir. Bu da destek programındaki içeriğin öğrencilerin ilgilerine göre hazırlandığını gösterdiği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilere destek programındaki hangi konuların çıkarılması sorulduğunda öğrencilerin büyük çoğunluğu hikâye ve yazma etkinliklerinin çıkarılmasını onun yerine, destek programına hangi konuların eklenmesi gerektiği sorusuna ise öğrencilerin çoğunluğu bilimsel deneyler, robotlar, uzay, konularının eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. **Ö5.3** kodlu öğrenci, “ben hikâye etkinliklerinden çok sıkılıyorum bence hikâye etkinlikleri olmamalı” diye cevap verirken, **Ö7.4** kodlu öğrenci ise “derslerde bazen yazı yazıyoruz. Okulda da yazıyoruz. Yazmayı sevmiyorum. BİLSEM’de yazma yerine deney etkinlikleri yapılmalı her zaman” diye cevap vermiştir. **Ö2.2** kodlu öğrenci ise, “okulda hikâye okuyoruz çok anlatıyoruz. Burada da bazen hikâye okuyoruz. Hikâye okununca canım çok sıkılıyor.” şeklinde cevap vermiştir. **Ö5.3** kodlu öğrenci, “ben hikâye etkinliklerinden çok sıkılıyorum bence hikâye etkinlikleri olmamalı” diye cevap verirken, **Ö5.3** kodlu öğrenci, “bence deneylerle ilgili konular eklense iyi olur” şeklinde, **Ö7.4** kodlu öğrenci, ise “yazılım atölyesinde robotlar, yazılım, kodlama ile ilgili konular eklenmeli” şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca **Ö6.3** kodlu öğrenci ise, “Astronotlar, uzay mekiği, uzay kapsülü yani uzay ile ilgili her şey eklensin” şeklinde cevap vermiştir.

Tüm bulgular dikkate alındığında, hazırlanan destek programı içeriğinin içerik düzenleme ilkelerine uygun olduğu ancak içeriğin öğrenci ilgi ve merakı dikkate alınarak daha da zenginleştirilebileceği söylenebilir.

Tablo 4. Destek programının öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri

Destek eğitim programının eğitim durumları boyutu	Katılma Derecesi	Öğretmen	
		f	%
Programında bazı davranışların veya konuların öğrenilmesinde güçlükler vardır.	Kesinlikle katılmıyorum	1	14.3
	Katılmıyorum	4	57.1
	Kararsızım	0	0.0
	Katılıyorum	2	28.6
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Programda yer alan strateji, yöntem ve teknikler etkilidir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	3	42.9
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Program, öğretim programı ve günlük ders planlarında belirtilen akışa göre işlenebilecek şekilde düzenlenmiştir	Kesinlikle katılmıyorum	2	28.6
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	4	57.1
	Katılıyorum	1	14.3
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Program öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	0	0.0
	Kararsızım	4	57.1
	Katılıyorum	3	42.9
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Program, öğrencilerden beklenen faaliyetleri, görevleri yerine getirebilecek şekilde düzenlenmiştir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0.0
	Katılmıyorum	1	14.3
	Kararsızım	1	14.3
	Katılıyorum	4	57.1
	Kesinlikle katılıyorum	1	14.3
	Toplam	7	100.0

Tablo 4 incelendiğinde destek programının öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan bazı davranışların veya konuların öğrenilmesinde güçlükler olduğu ifadesine (%57.1) katılmadıklarını belirtirken %28.6'sı güçlükler yaşandığına katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca destek programının öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun destek programında yer alan strateji, yöntem ve tekniklerin etkili olduğuna katılıyorum (%57.1) derken öğretmenlerin %42.9'u kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Destek programının öğretim programı ve günlük ders planlarında belirtilen akışa göre işlenebilecek şekilde düzenlendiğine ilişkin ifadeye öğretmenlerin %57.1'i kararsız olduğunu belirtirken %28.6'sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. %14.3'ü ise katıldıklarını belirtmişlerdir. Destek programının öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlendiğine ilişkin öğretmenlerin %57.1'i kararsız olduğunu belirtirken, %42.9'u katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek programının öğrencilerden beklenen faaliyetleri, görevleri yerine getirebilecek şekilde düzenlendiğine ilişkin ifadeye %57.1 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, destek programının öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, destek programında yer alan bazı

davranışların veya konuların öğrenilmesinde güçlük olmadığını, programda yer alan strateji, yöntem ve tekniklerin etkili olduğunu, programının öğrencilerden beklenen faaliyetleri, görevleri yerine getirebilecek şekilde düzenlendiğini kabul ettikleri söylenebilir. Ancak öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek programının öğretim programı ve günlük ders planlarında belirtilen akışa göre işlenebilecek şekilde düzenlenip düzenlenmediği konusunda ve programın öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin öğretmenlerin kararsız oldukları söylenebilir.

Araştırmada elde edilen öğrenci ifadelerine ilişkin veriler yukarıda belirtilen bulguları destekler niteliktedir. Öğrenci ifadelerine göre, destek programının öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin atölye ve dersliklerin ve laboratuvarların sayısının ve içindeki araç/gereçlerin yeterli olduğu, büyüklük açısından da atölye/laboratuvar/dersliklerin genel anlamda yeterli büyüklükte olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Destek programında etkinliklere ayrılan sürelerin genel anlamda öğrenciler için yeterli olmadığı, programda genel anlamda bazı etkinliklerin yapılmakta zorlanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca programda var olan sözel etkinlikleri yerine deney, robotik yazılım ve drama etkinliklerinin daha fazla yer alması gerektiği de belirlenmiştir. Son olarak öğrenme-öğretim durumları boyutunda öğretmenlerin öğrencilere genel anlamda dönüt ve pekiştirme yaparak yönlendirdikleri görülmüştür.

Öğrencilere destek eğitim derslerini nasıl bir ortamda işlediklerine ilişkin, derslikleri, atölyeleri ve laboratuvarları nasıl değerlendirdikleri hakkında sorular sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4) atölye ve dersliklerin ve laboratuvarların sayısını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Büyüklük açısından bazı öğrenciler atölyeleri büyük bulurken (Ö5.3, Ö1.2, Ö4.3, Ö7.4) bazıları daha büyük olabileceğini belirtmişlerdir (Ö2.2, Ö3.2, Ö6.3, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4). Atölye/derslikler/laboratuvarların yerini/konumunu tüm öğrenciler uygun olduğunu belirtmişlerdir (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4). Ayrıca tüm öğrenciler atölye/derslikler/laboratuvarlarda bulunan malzemeleri tüm yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4).

Atölyelerin/dersliklerin/laboratuvarların sayısı yeterli mi? Sorusuna Ö1.2 kodlu öğrenci, *“Bence yeterli, her katta laboratuvarlar var. Bir sürü atölye var. Mesela ben 3 atölyeye gidiyorum. Bence yeterli.”* şeklinde cevap vermiştir. Ö4.3 kodlu öğrenci ise, *“BİLSEM’ler içinde en fazla atölyesi olan BİLSEM’lerden bir yer olduğunu söylemişti öğretmenimiz. Bence de çok atölyemiz var.”* şekline cevap vermiştir. Ö8.4 kodlu öğrenci ise *“Ondan fazla atölye olduğunu biliyorum. Her katta laboratuvar var. Laboratuvarlar çok büyük.”* şeklinde cevap vermiştir. Verilen cevaplara bakıldığında özel yetenekli öğrenciler için öğrenme-öğretim durumlarının yaşatıldığı ortam atölye, derslik ve atölye sayısının yeterli olduğu görülmektedir.

Öğrencilere “atölyeler/derslikler/laboratuvarlar yeterince büyük mü?” sorusu sorulduğunda Ö5.3 kodlu öğrenci, *“Bence hepsi büyük.”* şeklinde cevap vermiştir. Ö4.3 kodlu öğrenci ise, *“Atölyeler ve laboratuvarlar büyük ama derslikler o kadar büyük değil”* şeklinde cevap vermiştir. Ancak bu soruya Ö2.2 kodlu öğrenci, *“derslikler daha büyük olabilir. Ama laboratuvarlar, atölyeler büyük”* şeklinde cevap vermiştir. Ö6.3 kodlu öğrenci ise benzer şekilde, *“bence atölyeler büyük. Laboratuvarların hepsini görmedim ama bir tanesini görmüştüm çok büyük. Mesela ders yaptığımız sınıflar küçük”* şeklinde cevap vermiştir. Bu cevaplar incelendiğinde destek programının uygulandığı atölye ve laboratuvarların öğrenme ve öğretme ortamı için büyük olduğu ancak dersliklerin küçük olduğu ortaya çıkmıştır.

“Atölyelerin/dersliklerin/laboratuvarların yeri nasıl?” sorusuna **Ö1.2** kodlu öğrenci, “*bence güzel. Yani yerleri güzel yerde*” şeklinde cevap vermiştir. **Ö5.3** kodlu öğrenci ise, “*Bence hepsinin yeri doğru yerde. İyi*” şeklinde cevap vermiştir. **Ö7.4** kodlu öğrenci ise, “*Bence hepsinin yeri doğru yerde. Kolaylıkla bulabiliyorum*” şeklinde cevap vermiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde tüm öğrencilerin var olan atölye, derslik ve laboratuvarların yerleri konusunda olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Atölyede yer alan malzemeler yeterli mi?” sorusuna karşılık **Ö10.4** kodlu öğrenci, “*Yeterli*” şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca **Ö2.2** kodlu öğrenci ise, “*Bence her atölyede yeterince malzeme var. Çünkü sayımız az. Mesela benim grubum 4 kişi. Hepimize çok fazla*” şeklinde cevap vermiştir. **Ö4.3** kodlu öğrenci ise “*Yeterlidir. Derslerde malzeme eksikliği olmuyor.*” şeklinde cevap vermiştir. Verilen yanıtlara bakıldığında destek programı için öğrenme öğretme ortamında var olan malzemelerin tüm öğrenciler tarafından yeterli görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilere, “sence destek eğitim derslerinde kullanılan araç gereçler konuların öğrenilmesi için yeterli mi? Sence destek eğitim derslerinde başka hangi araç gereçlerin gerekli olduğunu düşünüyorsun? Neden?” şeklinde soru yöneltilmiş ve öğrencilerden yanıt aranmıştır. Verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin tamamı derslerde kullanılan araç gereçlerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir (**Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4**). **Ö4.3** kodlu öğrenci, “*Derslerde yetiyor bize. Çünkü çok fazla var*” şeklinde cevap verirken, **Ö6.3** kodlu öğrenci, “*Bence yeterli. Zaten az kişiyiz*” şeklinde cevap vermiştir.

Verilen cevaplar incelendiğinde programda gerçekleştirilen etkinlikler için gerekli araç gereçlerin öğrenme ve öğretme süreçlerini yürütmek için yeterli olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere “sence destek eğitim derslerinde işlenen ders saatleri yeterli mi? Sence destek eğitim derslerinin süresi ne kadar sürmelidir? Neden?” şeklinde soru sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu zamanın yeterli olmadığını belirtmişlerdir (**Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4**). Bazı öğrenciler ise bazı derslerde zamanın yeterli bazı derslerde yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (**Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö10.4**). Verilen cevaplara bakıldığında özellikle etkinlik, deney bazı öğrencilerin aktif olduğu derslerde zamanın çok kısa ve yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Ö5.3 kodlu öğrenci, “*Bence yeterli değil. Çünkü mesela bazı derslerde etkinlik yapıyoruz. Ders bitiyor ama etkinliğimiz diğer haftaya kalıyor. Bence yeterli değil. Dersler 3 ders olmalı özellikle atölyedeki dersler*” şeklinde cevap vermiştir. **Ö8.4** kodlu öğrenci ise, “*Asla yeterli değil. Çünkü etkinlikler bazen yarıda kalıyor. Etkinlikler haftaya kalınca haftaya geldiğimizde etkinlik ya unutuyoruz ya da yapmıyoruz. O nedenle fen dersinde veya sınıf öğretmenliği dersinde zaman çok az... Bence dört saat olmalı*” şeklinde cevap vermiştir. Ancak **Ö1.2** kodlu öğrenci ise “*bence bazı derslerde yeterli bazılarında yetersiz. Örneğin fen dersinde, akıl oyunları atölyesinde, robotik atölyesinde bir de drama atölyesinde yetersiz etkinlikler yarıda kalıyor. Ancak Türkçe ve sosyalde zaman çok yeterli bence.*” şeklinde cevap vermiştir. Verilen cevaplar öğrencilerin etkinliğe dayalı aktif olduğu derslerde zamanın yetersiz olduğunu ancak öğrencilerin pasif olduğu derslerde zamanın yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bazı etkinliklere programda ayrılan sürelerin az olduğu etkinliklerdeki ders saatlerinin uzatılması gerektiği belirlenmiştir.

Öğrencilere “sence destek eğitim derslerinde ne tür etkinlikler işliyorsun? Bu etkinlikleri nasıl buluyorsun?” sorusu sorulmuştur. Bu kapsamda destek eğitim derslerinde hangi etkinlikleri yapmak zorlandıkları, hangi etkinlikleri yapmak istedikleri ve hangi etkinliklerin olmamasını istedikleri şeklinde sorular sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu el işi gerektiren kesme (**Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4**) ve delme (**Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2**) işlerini içeren etkinliklerde zorlandıklarını belirtirken bazı

öğrenciler de silikon tabancası ve lehim aleti gibi elektrikli aletleri kullanmaları gereken etkinliklerde zorlandıklarını belirtmişlerdir (Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4). Ayrıca öğrenciler çoğunlukla deney (Ö2.2, Ö5.3, Ö8.4, Ö10.4), robotik yazılım (Ö1.2, Ö6.3) ve drama (Ö3.3, Ö4.3, Ö7.4, Ö9.4) etkinliklerini daha çok yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamı ise hikâye, okuma ve yazma etkinliklerini istemediklerini belirtmişlerdir (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4).

Öğrencilere destek eğitim derslerinde hangi etkinlikleri yapmakta zorlandıkları sorulmuş bu soruya Ö4.3 kodlu öğrenci, *“Makas ile kâğıt kesme etkinliğinde ben çok zorlanıyorum. Genelde kesemiyorum, istediğim gibi olmuyor. O yüzden sevmiyorum kesme etkinliklerini”* şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca Ö8.4 kodlu öğrenci ise *“silikon tabancasından korkuyorum ben. Elimi yakmıştı izi kaldı. O gün çok canım yandı. Silikon tabancası kullanıldığı etkinlikleri yapmam mesela”* şeklinde cevap vermiştir. Ö10.4 kodlu öğrenci de *“lehim aleti var fişini takınca çok ısınıyor onu kullanırken ellerim titriyor. O yüzden arkadaşşımdan yardım isterim yani.”* şeklinde cevap vermiştir.

Verilen cevaplar incelendiğinde programda yer alan bazı etkinliklerde kullanılan araç gereçlerin öğrencilerin fiziksel gelişimlerine uygun olarak seçilmediği ortaya çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilere destek eğitim derslerinde hangi etkinlikleri yapmak istedikleri sorulmuş bu soruya Ö6.3 kodlu öğrenci *“robotlarla ilgili etkinlikler çok güzel en çok o atölyeyi seviyorum. Robot etkinlikleri çok olsa iyi olur”* şeklinde yanıt verirken, Ö2.2 kodlu öğrenci ise *“laboratuvarda deney yapmak çok olmalı. Deneyler yaparken gözlük, eldiven takıyoruz ya ben çok seviyorum. Kendimi bilim adamı gibi hissediyorum. Deneylerin çok olsun isterim”* şeklinde cevap vermiştir. Ö7.4 kodlu öğrenci ise *“Drama atölyesinde çok eğleniyorum. Drama bence”* şeklinde cevap vermiştir.

Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin genelde aktif olarak katılım gösterdikleri etkinliklerin programda olması gerektiğini belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin hangi etkinliklerin programda olmamasını istedikleri şeklinde sorulan soruya öğrencilerin tamamı hikâye ve kâğıt-kalem etkinlikleri şeklinde cevap vermişlerdir (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4). Verilen cevaplara göre öğrencilerin pasif olduğu etkinliklerin programda olmamasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere *“destek eğitim derslerinde etkinlik yaparken öğretmenlerin seni yönlendiriyor mu?”* sorusu sorulmuş ve bu etkinliklerde öğretmenin kendisine nasıl davranmasını istediği sorulmuştur. Öğrencilerin bazıları öğretmenlerin tutumunun derslere göre değiştiğini belirli derslerde öğretmenlerin yönlendirme yapmadığını (Ö7.4, Ö3.2, Ö2.2), belirli derslerde ise öğretmenlerin kendilerini yönlendirdiğini (Ö1.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4) belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamı öğretmenlerin kendilerini derslerde yönlendirmesi gerektiğini belirtirken bir kısım öğrenci ise öğretmenlerin derste yumuşak ses tonunda güler yüzle (Ö6.3, Ö8.4, Ö9.4) kendilerini yönlendirmesini istediklerini ifade etmişlerdir.

Ö7.4 kodlu öğrenci *“yani bazı derslerde var, bazı derslerde yok. Mesela ismini söylemim ama bir derste öğretmenim hiç yardımcı olmuyor. Genelde başka şeyle ilgileniyor”* şeklinde cevap vermiştir. Ö4.3 kodlu öğrenci ise *“Genelde yönlendiriyor. Bilmediğim yapamadığım şeylerde bana yardım ediyor. Genelde yönlendiriyorlar”* şeklinde cevap vermiştir. Ö2.2 kodlu öğrenci ise, *“bana güler yüz gösterebilirsin, beni yönlendirsin”* diye cevap verirken, Ö9.4 kodlu öğrenci *“konuşurken yumuşak sesle konuşmasını isterim”* şeklinde cevap vermiştir.

Tüm bulgular hazırlanan destek programı etkinliklerinin, öğretmenler açısından öğrenme-öğretim durumları hazırlama ilkelerine uygun olduğu ancak programın, öğretim programı ve günlük ders

planlarında belirtilen akışa göre işlenebilecek şekilde düzenlenip düzenlenmediği konusunda kararsız oldukları söylenebilir. Ayrıca programın öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin zihinlerinde ise bir belirsizlik olduğu söylenebilir. Öğrencilerden elde edilen ifadelerle göre ise, programın öğrenme-öğretim durumları hazırlama ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Destek programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri

Destek programının ölçme-değerlendirme boyutu	Katılma Derecesi	Öğretmen	
		f	%
Ölçme ve değerlendirme için kullanılan yöntem- teknikler yeterlidir	Kesinlikle katılmıyorum	1	14.3
	Katılmıyorum	2	28.6
	Kararsızım	4	57.1
	Katılıyorum	0	0.0
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Ölçme ve değerlendirme formları, programdaki kazanımları ölçmede yeterlidir	Kesinlikle katılmıyorum	1	14.3
	Katılmıyorum	1	14.3
	Kararsızım	4	57.1
	Katılıyorum	1	14.3
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0
Ölçme ve değerlendirme formları, ders içeriği ile ilgili kazanımları ölçecek niteliktedir	Kesinlikle katılmıyorum	2	28.6
	Katılmıyorum	3	42.8
	Kararsızım	1	14.3
	Katılıyorum	1	14.3
	Kesinlikle katılıyorum	0	0.0
	Toplam	7	100.0

Tablo 5 incelendiğinde destek programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin programda yer alan ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerinin ve ölçme değerlendirme formlarının programdaki kazanımları ölçmede yeterli olduğu konusunda öğretmenlerin %57.1'si kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca destek programında ölçme ve değerlendirme formlarının, ders içeriği ile ilgili kazanımları ölçecek nitelikte olduğuna öğretmenlerin büyük çoğunluğu katılmadığını belirtmiştir (%42.8). Öğretmenlerin %28.6'sı kesinlikle katılmadığını belirtirken, %14.3'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin sadece %14.3'ü bu konuya katıldığını belirtmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, destek programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin programda yer alan ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerinin ve ölçme değerlendirme formlarının programdaki kazanımları ölçmede yeterli olup olmadığı konusunda öğretmenlerin kararsız oldukları söylenebilir. Ayrıca destek programında ölçme ve değerlendirme formlarının, ders içeriği ile ilgili kazanımları ölçecek nitelikte olmadığını kabul ettikleri söylenebilir.

Araştırmada elde edilen öğrenci ifadelerine ilişkin veriler yukarıda elde edilen bulguları desteklememektedir. Buna göre, destek programında öğretmenlerin öğrencileri, öğrencilerin ise kendilerini ve etkinlikleri değerlendirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilere destek eğitim derslerinde etkinliklerin sonunda öğretmen sizi değerlendiriyor mu sorusu sorularak öğrencilere destek eğitim derslerinde etkinliklerin sonunda kendilerini ve yapılan etkinlikleri değerlendirip değerlendirmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı öğretmenlerinin kendilerini değerlendirdiklerini ve her etkinlik sonunda verilen değerlendirme formları ile etkinlikleri değerlendirdiklerini belirtmişlerdir (Ö1.2, Ö2.2, Ö3.2, Ö4.3, Ö5.3, Ö6.3, Ö7.4, Ö8.4, Ö9.4, Ö10.4).

Ö5.3 kodlu öğrenci, “*evet değerlendiriyor. Etkinliği yaparken öğretmenim nasıl olmuş diyorum, o da yaptığıma bakıyor güzel olmuş diyor... Bir de etkinlik sonunda öğretmenimiz bize noktalı kâğıt veriyor. Onu dolduruyoruz*” şeklinde cevap vermiştir. Ö7.4 kodlu öğrenci ise “*Etkinlik sonunda kendimizi değerlendiriyoruz ne öğrendiğimizi yazıyoruz. Etkinlikleri sevip sevmediğimizi yazıyoruz o kâğıda...*” şeklinde cevap vermiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde destek programı kapsamında öğrencilerin hem kendilerini hem de etkinlikleri değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır.

Tüm bulgular hazırlanan destek programı ölçme-değerlendirme boyutunun, ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun olmadığı konusunda öğretmenlerin kararsız olduğu ancak öğrencilerden elde edilen bulguların bu durumu desteklemediği söylenebilir. Öğrencilerden elde edilen bulguların destek programı ölçme-değerlendirme boyutunun, ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümünde, araştırma kapsamında elde edilen nitel bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar tartışılmıştır. Bu kapsamda öneriler sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) için hazırlanan destek programının kazanımlarının hem öğrenci seviyesine göre hem de kazanım düzenleme ilkelerine göre hazırlandığı söylenebilir. Destek programının içerik boyutu ele alındığında, içerik düzenleme ilkelerine göre hazırlandığı ancak içeriğin öğrencilerin ilgilerine göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir. Programın öğrenme-öğretim durumları boyutuna ilişkin ise öğrenciler öğrenme-öğretim ortamındaki donanım, araç ve gereçlerin yeterli düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca genel anlamda öğrenme-öğretim durumları hazırlama ilkelerine uygun olarak hazırlandığı ancak programın öğretim programı ve günlük ders planları ile uyumlu olup olmadığı konusunda uygulayıcı öğretmenlerin zihninde bir belirsizlik olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca etkinliklere ayrılan zamanın, etkinliklerin gelişim özelliklerine göre zorluk derecelerinin yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesi gerektiği söylenebilir. Öğrenciler ve öğretmenlerin ifade etmiş olduğu görüşler dikkate alındığında destek programı için sahip olunan donanım, araç ve gereç olanaklarının oldukça iyi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu sonucunu destekleyen araştırmalara (Akın, 2019; Koç, 2016; Karakuş, 2010) rastlanırken, bu sonucu desteklemeyen (Ertürk, 2019; Yıldız, 2018) araştırmalar olduğu da tespit edilmiştir. Akın (2019) yapmış olduğu araştırmasında da gerek öğretim programlarının gerekse araç-gereç ve donanımların destek programı için çoğunlukla yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın yapıldığı BİLSEM’de ise öğretime ayrılan zamandaki yetersizlik ve etkinliklerdeki zorluk derecesi, olanakların yetersizliğinden değil, programdaki etkinliklerin içeriğinden kaynaklanmaktadır. Ancak bazı BİLSEM’lerde söz konusu öğrenme-öğretim durumlarında karşılaşılan zaman yetersizliği ile ilgili sorunların altındaki neden farklılaşmaktadır. Bazı BİLSEM’lerde öğrenme öğretme ortamlarında sunulan materyaller ve ortamlar zengin iken, bazı BİLSEM’lerde öğrenme öğretme ortamları, araç ve gereçleri yeterli düzeyde değildir. Bu durum bazı BİLSEM’lerde doğal olarak derslikler ve atölyelerde geçen öğretim sürelerinde de öğrenciler açısından yetersizlik yaratmaktadır. Koç (2016), yapmış olduğu araştırmasında, özel yetenekli öğrenci velilerinden ve öğrencilerden elde ettikleri veriler doğrultusunda, BİLSEM’deki fiziksel şartların uygun olmaması, ulaşımın zor olması nedenleriyle öğretim sürelerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle araştırmaya katılan öğrencilerin daha fazla öğretim süreleri geçirmek istedikleri ifade edilmiştir. Ayrıca fiziksel ortamın ve eğitim materyallerinin teknolojik gelişmelere uygun bir şekilde yenilenmesi gerektiği yönünde de görüş bildirdikleri ifade edilmiştir. Benzer şekilde Karakuş (2010), yapmış olduğu araştırmasında özel yetenekli öğrenci velilerinin yaşamış

olduğu güçlükleri incelemiş, BİLSEM'in bina ve donanım sorunlarına sahip olduğu, öğrenme öğretim sürecinin zamansal açıdan iyi planlanması, eğitim programlarının ve sürelerinin özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bakioğlu ve Levent (2013), bu öğrenciler için kurulan BİLSEM'lerde okul saatleri dışında verilen öğretim etkinlikleri için ayrılan zamanın yeterli olduğu düşüncesinin yanlış olduğu, dâhi seviyesinde bir bilişsel kapasiteye sahip öğrenciler için normal okul müfredatları ve örgün eğitim saatleri dışında sunulan zenginleştirme etkinliklerine ayrılan zamanın daha fazla olması gerektiği vurgulanmıştır. Hatta aynı çalışmada bu öğrencileri için tam zamanlı ayrı bir okul düşüncesi ileri sürülmüştür. Ancak Ertürk (2019), 182 BİLSEM sınıf öğretmeni ile destek programı hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçladığı araştırma sonuçları, destek programının kâğıt üzerinde ana çerçeve ve amaçlarıyla iyi hazırlandığını ancak programın işlevsel hale geldiği durumlarda bir takım sıkıntıların rotaya çıktığını göstermiştir. Aynı çalışmada öğretmenlerin destek programının hem içeriğinin hem de değerlendirme boyutunun zayıf ve öğrenci seviyesinin altında olduğunu ve bu nedenle destek programının içerik ve değerlendirme boyutlarının kendileri için yeterli olmadığını ifade ettiklerini ortaya çıkarılmıştır.

Yıldız (2018), özel yeteneklilerin eğitiminde BİLSEM'ler üzerine yapmış olduğu araştırmasında öğretim programlarında geçirilen sürenin öğrencilere göre yeterli olduğu sonucunu ortaya koyması dikkate alınırsa bu açıdan mevcut çalışma sonuçları ile örtüşmediği söylenebilir. Benzer şekilde Epçaçan (2018) BİLSEM öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmasında, destek programının, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olarak planlandığı ve hazırlanan etkinliklerin öğrenci seviyesine göre hazırlanmaya dikkat edildiği ancak öğrenciye göre zenginleştirme ve etkinliğe uzun zaman ayırma gibi birtakım zamansal ve niteliksel zorluklarla karşılaştığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Aynı çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, destek öğretim uygulamaları ile ilgili öğretmen görüşlerine göre, kurumun yönergesinde ifade edilen eğitim programlarının içeriği ile uyumlu olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Tüm bu farklı BİLSEM'lerde gerçekleştirilen araştırma sonuçları, BİLSEM'lerdeki öğretim koşullarının, araç ve gereçlerin iyileştirilmesinin yanında destek programındaki öğretim etkinliklere ayrılan zamanın da yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öğretimin ve programın ayrılmaz parçası olan ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin elde edilen sonuçlara göre, öğretmenler açısından ölçme değerlendirmeye ilişkin boyutun yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ancak öğrenciler açısından programın ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin BİLSEM'lerdeki ölçme-değerlendirme sürecini yetersiz bulduğu sonucu ile çelişen ancak, öğrenciler açısından ölçme değerlendirme sürecinin yeterli bulunduğu sonucunu bulan (Akın, 2019) çalışmaya rastlanmıştır. Akın (2019), gerçekleştirmiş olduğu çalışmasından elde ettiği sonuçlara göre, öğrencilerin destek programında katıldığı çalışmaların ve ürettikleri projelerin değerlendirmesinde çoklu yöntemlerin kullanıldığı, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun bir şekilde değerlendirildikleri sonucunu bulmuştur.

Tüm sonuçlar ele alındığında programın içerik, öğrenme ve öğretim durumları, ölçme ve değerlendirme boyutlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir. Bu sonuç destek programının hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından uygun olduğu ancak bazı yönlerle geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen alan yazında araştırmalar olduğu belirlenmiştir (Akın, 2019; Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere, 2015; Ertürk, 2019). Nitekim Akın (2019), özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde BİLSEM'lerin etkililiğini incelediği çalışmasında, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin uygulanan öğretim programlarını bazı

eksikliklere rağmen yeterli buldukları ancak öğretim programında yer alan etkinliklerin bazı yönlerle geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaştığı dikkate alınırsa bu açıdan mevcut çalışma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir. Benzer şekilde Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015), özel yetenekli öğrencilere uygulanan destek eğitim hizmetlerini değerlendirdikleri araştırmasında söz konusu öğrencilere uygulanan destek eğitim hizmetlerinde çalışmaların başlamış olmasına rağmen halen birtakım eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Ertürk (2019) ise 182 BİLSEM sınıf öğretmeni ile destek programı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkardığı araştırmasında, destek programının BİLSEM yönergesinde belirlenen amaçları doğrultusunda kazanımlarına uygun olarak hazırlandığı ancak, içerik, öğrenme öğretim durumları ve değerlendirme boyutlarının yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Yukarıda elde edilen sonuçlar neticesinde araştırmacılar için aşağıdaki öneriler sunulabilir;

1. Bilim ve Sanat Merkezi Destek Eğitim Program kazanımları, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme boyutları hakkında bazı öğretmenlerin zihinlerinde kararsızlık oluşturan belirsizlikler mevcut olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerine destek eğitim programı hakkında programın temel boyutları hakkında eğitimler verilmesi önerilebilir.
2. Destek Eğitim Programı içerik boyutunda bazı öğrencilerin ilgisini çekmediği bu kapsamda destek eğitim programının, öğrencilerin ilgilerine göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir.
3. Destek Eğitim Programının ölçme-değerlendirme boyutunda öğretmenler açısından görülen kararsızlıkla neticesinde ölçme-değerlendirme boyutunun uygunluk ve uygulanabilirlik açısından daha ayrıntılı olarak incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akay, M. (2018). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde kullanılacak matematik temelli stem etkinliklerinin geliştirilmesi*. Erzurum: T.C. Erzurum Üniversitesi.
- Akın, G. (2018). *Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkililiği*. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Aksoy, D. A. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik bilgisayar alanı destek eğitim etkinliklerinin tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Ateş, E. (2014). *Üstün yetenekli 6.sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının etkililiği*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Aydın, M. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri*. Kırşehir: T.C. Ahi Evran Üniversitesi.
- Bakioğlu, A., Levent, F. (2013). *Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler*. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31-44.
- Başar, T. (2016). *İlkokul 3.sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bedur, S., Bilgiç, N., & Taşlıdere, E. (2015). *Özel (üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi*. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 159-175.
- Cavin, J. (1980). *Attitudes toward Programs for Gifted Children*. Paper Presented at the Annual Meeting of the Rocky Mountain Educational Research Association. (Document ERIC No. ED 198 672).

- Chandler, Kimberley L.(2004). Journal for the Education of the Gifted. Vol 40, Issue 4, pp. 307 – 309. Sage journals. <https://doi.org/10.1177/0162353217735148>.
- Çankaya, P. (2015). *An evaluation of the primary 3rd grade english language teaching program: Tekirdağ case*. Çanakkale: T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çayır, Ş. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerle akranlarının çevreye yönelik tutumlarının ve çevre sorunlarına çözüm önerilerinin karşılaştırmalı incelenmesi*. Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi.
- Çelik, K. (2017). *Üstün yetenekli öğrencilerde yaratıcı biliş ve özerk öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi.
- Demirel, M. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 45-60.
- Epçağan, U. (2018). *Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki öğretim uygulamalarının öğrenci ve öğretmen görüşlerine değerlendirilmesi*. Diyarbakır: T.C. Dicle Üniversitesi.
- Epçağan, C., & Erzen, M. (2008). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 183-202.
- Er, K. O. (2006). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf İngilizce öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 1-25.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, A. (2019). *Bilim ve Sanat Merkezleri Destek Eğitim Programının sınıf öğretmenleri görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Trabzon: Trabzon Üniversitesi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme* (6.baskı). Ankara: Edge Akademi Yayınları.
- Evirgen, E. (2013). *İlköğretim yedinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. İzmir: T.C. Ege Üniversitesi.
- Genç, M. A. (2013). *Üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde disiplinlerarası öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi(Konya bilsem örneği)*. Konya: T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Gökdere, M., & Çepni, S. (2004). *Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin hizmet içi ihtiyaçlarının değerlendirilmesine yönelik bir çalışma; Bilim Sanat Merkezi Örnekleme*. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1-14.
- Güney, K. K. (2018). *Üstün yetenekli öğrenciler için geliştirilen farklılaştırılmış bilimsel araştırma yöntemleri programının değerlendirilmesi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Karakuş, F. (2010). *Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler*. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Kaynar, H. (2018). *Üstün yetenekli ve üstün yetenekli olmayan öğrencilerin bilimsel hayal güçleri*. Konya: T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kocabatmaz, H. (2011). *Teknoloji ve tasarım öğretim programının değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Koç, İ. (2016). *Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin Bilim ve Sanat Merkezi'yle ilgili görüşleri: Bir BİLSEM örneği*. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 17-24.
- Korkut, Ş. (2017). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bütünleştirilmiş müfredat modeline göre farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretimi*. Malatya: T.C. İnönü Üniversitesi.
- Kozikoğlu, İ. (2014). *Ortaokul 7. Sınıf İngilizce öğretim programının değerlendirilmesi*. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 361-375.
- MEB. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Öpengin, E. (2018). *İlkokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odasının yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm müdahaleleri*. Eskişehir: Anadolu

Üniversitesi.

- Pektaş, Y. (2012). *İlköğretim dördüncü sınıf matematik dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. İzmir: T.C. Ege Üniversitesi.
- Soğuk, B. (2017). *İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Sivas: T.C. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Şahin, İ. (2007). Yeni ilköğretim 1. Kademe Türkçe programının değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 6(2), 284-304.
- Şahin , F., & Kargın, T. (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitimin öğretmenlerin bilgi düzeyine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(2), 1-13.
- Yangın, B. (2005). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzunun değerlendirilmesi. Erişim: 7 Aralık 2017, <https://www.academia.edu/>
- Yeşilova, H. (1997). *Üstün yeteneklilik ve Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimi*. Van: T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2018). *Üstün yetenekli çocukların ve akranlarının algıladıkları ebeveyn tutumları, psikososyal sorunlar ve yaşam kalitesi*. Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi.